

SZÖVEG –
MIRTSE ÁRON zoológus

SOROZAT –
ÁLLATOK KÖZELRŐL

AZ „ERDEI EMBER” GYEREKKORA

Móric lett a neve a kis orangutánkölyöknek, aki augusztusban született a Budapesti Állatkertben. Hatéves nővére, Lone kíváncsian nézegeti kisöccsét. A testvéri kapcsolatnak nagyon fontos szerepe van a bozontos emberszabásúak szocializációjában, amelyeket élőhelyükön a kihalás veszélye fenyeget.

- ◆ Az orangutánok társas élete sok szempontból különleges és egyedülálló a főemlősök világában. Ezek a jól megtermett emberszabásúak, amelyeknek neve maláj nyelven erdei embert jelent, kizárólag Borneó és Szumátra szigetén fordulnak elő, és életük legnagyobb részét a lombkoronában töltik, ahol főként gyümölcsökkel táplálkoznak. A csimpánzoktól és a gorilláktól eltérően, amelyek csoportokat alkotnak, az orangutánokra alapvetően a magányos életmód jellemző, ám ha közelebbről megvizsgáljuk a dolgot, láthatjuk, hogy a helyzet ennél azért árnyaltabb.

A KÉTFÉLE UTÓDNEMZÉSI STRATÉGIA A JELEK SZERINT EGYFORMÁN SIKERES: a DNS-vizsgálatok szerint a megszülető kölykök fele a területvédő, másik fele pedig a kóborló hímeiktől származik.

AZ ÁLLATKERTBEN
AZ ORANGUTÁNCALÁD együtt tölti
hétköznapijait, de itt is megfigyelhető, hogy a hím
többnyire igyekszik félrevonulni a többiektől.

MAGÁNYOS, DE NINCS EGYEDÜL

A teljesen kifejlett hím orangután valóban magányosan járja az erdőt, ám addig hosszú az út. Nem élnek csapatban a nőstények sem, nőstény orangutánt mégis ritkán lehet egyedül látni, hiszen szinte folyamatosan nevel legalább egy kölyköt. A két egymást követő gyerek közti korkülönbség az orangutánoknál a legnagyobb a főemlősök közül: a vadonban általában hét-nyolc év. Állatkerti körülmények között ez valamelyest lerövidülhet, mint ahogy a nőstények ivarérettésére is korábban kerül sor. Az ivarérettységüket

elért utódok közül a hímek rövidesen önállósulnak, a nőstények azonban még egy darabig anyjukkal maradnak, miközben az már újabb kölyköknek ad életet.

SZOPTATÁS NYOLC ÉVIG

Mivel a természetben a hím nem vesz részt az utógdondozásban, a kölyök az anyján kívül csak az idősebb testvérétől tanulhat, és fordítva: a felcseperedő nőstény kölykök kistestvérükön gyakorolhatják a csecsemőgondozás anyjuktól ellesett mozdulatait. Ha az anya nem tud mintát adni (például azért, mert őt is mesterségesen nevelték fel), a fiatal nősténynek gondjai akadhatnak első kölyke felnevelésével. Valamennyi emlősállat közül az orangután szoptatja a legtovább az utódját: a vadonban a szoptatási időszak akár nyolc évig is elhúzódhat. Erről árulkodik a fogzománcból kimutatható bárium, amely kizárólag az anyatejből rakódik le: még nyolc év fölötti fiatal orangutánok fogzománcában is találtak báriumot.

MINDENT AZ ANYJÁTÓL TANUL

A kölyök egyéves koráig gyakorlatilag csak anyatejen él, és egész nap az anyján csüng, ezután kezd el szilárd táplálékot fogyasztani. Kétéves korára már elsajátítja a fára mászás, kapaszkodás, lendülés és hintázás minden fortélyát. Rengeteget kell tanulnia a mamájától, például különböző eszközök használatát, amelyekkel diót lehet törni vagy szűk résekből rovarokat kipiszkálni. Ötéves kora körül már egyedül is képes alvófészket készíteni, de azért még mindig egy fészekben alszik az anyjával. Ilyenkor már egyre gyakrabban tesz felfedezőutakat a környéken, barátkozik a hasonló korú fiatalokkal. Bár az orangutánoknak nincs meghatározott párzási időszaka, az egymással szomszédos nőstények ivarzása általában szinkronban van, így utódaik hasonló korúak.

A VADON ÉLŐ EMBERSZABÁSÚAK KÖZÜL AZ ORANGUTÁNOKNÁL

a legalacsonyabb a csecsemőhalandóság. Ennek oka valószínűleg az, hogy magányosan élnek, és ezért kevésbé terjednek közöttük a fertőzések és paraziták.

IVARÉRÉS KÉT LÉPCSŐBEN

A hím kölykök 8 és 15 éves koruk között válnak ivaréretté. Ekkor azonban még nem alakulnak ki látványos ivari jellegeik: megjelenésükben a felnőtt nőstényekre hasonlítanak. Az ilyen fiatal hímek nem foglalnak területet, hanem egyedül vagy hasonszórú társaikkal közösen, legénycsapatban kóborolnak. Ha ivarzó nősténnyel találkoznak, meglehetősen rámenősen és erőszakosan párosodnak vele.

Kép: Profimedia – Red Dot

A nőstények azonban előnyben részesítik az érett, pofalemezekkel és torokzacskóval rendelkező hímeket, éppen azért, mert ezek megvédik őket a legények zaklatásától. Az ilyen hímek a párzás után néhány napig, hétig, esetleg hónapig is együtt maradnak a nősténnyel, de ezután viszatérnek magányos életmódjukhoz.

AZ ORANGUTÁNOK TÖBBFÉLE ESZKÖZT IS HASZNÁLNAK a természetben, és ezeket szükség esetén át is alakítják. Az eszközhasználat és -készítés fortélyait generációkon át adják tovább egymásnak.

A HANGOK HATALMA

A pofalemezes hímek nem keresik, kutatják a nőstényt, hanem hívják: területet foglalnak maguknak, és a torokzacskójukkal felerősített, kilométerekre elhaltszó kiáltásukkal adják hírül jelenlétüket. Ennek a hangnak, amellett, hogy a nőstényt vonzza, még egy fontos szerepe van: a területet birtokló hím ezzel képes lassítani a környéken kóborló trónkövetelők további érését. A domináns hím kiáltása hallatán ugyanis ezek szervezetében stresszhormonok termelődnek, amelyek gátolják a másodlagos ivari jellegeik kifejlődését. Ha aztán egy 15-20 éves hím vándorlása során olyan területre téved, ahol nem hallja ezt a hangot, akár hónapok alatt pofalemezeket növeszt, és felveszi a területvédő hímek szokásait is: innentől kezdve ő lesz az, aki kiáltásával magához hívja a nőstényeket, és távoltartja vetélytársait. ♦

ODA >
< VISSZA

Ha most halok meg,
volt egy mostig tartó életem.
Ha nem most halok meg,
akkor majd később ég velem.

Félek attól, hogy most még miért nem félek.
Mi lesz, ha félni fogok, és onnantól nem élek.
Kijelölt, távoli dátum, és akkor már nem vagyok.
Lesznek e nélkülem is elérhetetlen angyalok.

De mit akarok magamtól a jövőben.
Mit akar a jövő tőlem, a mát már túléltem.
Testem vajon meddig utazik az időben.
Az idő meddig múlik rajtam, felőlem.

Ma még élek, elmúlik a most, a rost.
Túlszárnyalni minden foszlást, átlagost.
Mi van akkor, ha tegnap már meghaltam.
Ki írja búcsúzómat, kivel állok haragban.

Hogy amit láttam, csak miattam vibrált.
Ha meghalok, árnyék, aki régen itt állt.
Elmúlok, mintha belépnék egy fekete terembe.
Meghalni ennyi: fény ömlik vérüres erembe.

Fekete terem.

HARTAV CSABA

LACKFI JÁNOS

KI A HALÁL?

◆ Nem ismersz? Persze, mert annyi másra kell figyelned. Karanténban rinyáltál, miért nem kell rohannod a parkolóórához, hát már nincsen parkolási díj, eltörölték, ennek is ti isszátok meg a levét hosszútávon. Otthon punnyadtál, de a melót bezzeg elvárják, mintha steril munkahelyi körülmények közt dolgoznál, de hát lehet itt melózni, tiszta diliház és kupleráj, valaki mindent elpakol valahová, hol a szemüveded?, a kávésbögréd?, idettedd azt a fontos papírt, ne csinálja már a család, ne focizzon a lakásban, hol focizzon?, csak az előszobában és a puha labdával, hol találsz üveget, ha kitörik a tükör, hehe, nem kell tükör, mert minek vigyázni az alakodra, milyen strand?, jópofa, kispofa.

Járvány előtt mondtad, meghalni sem érsz rá, jaj, egy kis hómosfisz de jó lenne, csak egy nap a héten, utolérnéd magad, nem lenne a feszkó, bejutás meg hazajutás, pihiben, kényelmesen kanapészörfölnél odahaza, kölkök suliban, magad szabnád meg a tempót, eskü, hogy kész leszel vele ugyanúgy, mintha az irodában ízelnéd a rezet, pardon, töltenéd hasznosan az idődet. Amikor bezzeg minden offisz hóm offisz lett, homo erectus, homo sapiens, homo fisz, sírtál, túl fogod locsolni a kaktuszaidat, mind kirohad.

Korábban mondtad, halálos iram, csak beszaladsz a boltba a legszükségesebb cuccokért, összekapdosod, azt annyi. Karanténban lemenni északi sark, lemenni Attenborough, lemenni Cousteau kapitány, na, ki a legkevésbé veszélyeztetett idehaza, az merüljön alá, maszk és kesztyű és kézfertőtlenítő, utána minden cucc mosásba, éj oda kilenc előtt, ne maradj tovább tizenkettőnél, álld ki a háromnegyed órányi sort a bolt előtt, ne lépj közelebb az előtted állóhoz másfél méternél, csak harminc embert engedtek be egyszerre, mondta a szájmaszkos biztior, egy kimegy, egy bemegy.

Hova a halálba lett a karanténból a foci? Mert nem mondhattad, Tibi, láttad ezt, micsoda gól, komolyan?, tényleg nem láttad?, szerintem egyedül vagy az Univerzumban, tizenkétfió megtekintés, ilyen akciót

csak a Liverpool képes összehozni, de ők bármikor, három húzásból, elmegy a szélen az Alexander-Arnold, naná, hogy lefut mindenkit, és a betekert labda ívét ürkutatóknak kéne lemodellezni 3D-ben, Firmino zseniális pökheniséggel lekészíti, és magával ránt két védőt, Szaláh meg álomprecizitással varázsolja a felsőbe. Nem mondtad, mert Best of Goals összeállításokat nézegettéél szomorúskán, ötéves gólokat meg féléves gólokat meg húszéves gólokat, mindet le tudod játszani fejben.

Halálba a sok felugró reklámmal, tadám, páratlan kényeztetés, wellness Miskolc-Tapolcán. Nem mondtad, ó, bárcsak eljuthatnánk, de úgyis mindig csak a gürzés, hétvégén a családi futkosás, de egyszer már kitaposol magadnak egy ilyen, mert ami jár, az jár, az lcaék most voltak, és hát mivel érdemel többet az a tehén, mint én. Hanem azt mondtad, szegény fürdőigazgatóság, ezek is próbálják minimalizálni a veszteséget, de ki megy most fertőzött vízben tapicskolni?, bezárnak ezek is, beomlik minden, be fog dőlni a gazdaság.

Ütél halálnyugiban, nézted a színházi videókat, nem mondtad, vegyük már meg a színházjegyeket, nem akarsz megint lecsúszni róla, énekelnek, táncolnak, csodás, már a századik előadás is megvolt, le fogják venni műsorról, bár nem fogják, mert mindenki azt mondja, zseniális, és még nem láttad, a csuda egye meg, te leszel az utolsó ember a Föld nevű bolygón, aki nem látta, tiszta szegény.

Nem mondtad, hogy kihalnak a bálnák, kivesznek a méhek, végünk van nekünk is, kizabáltuk magunk alól a galaxist, költözhetünk a Mars-kolóniába, de meg is érdemli az ember, amilyen invazív faj. Azt mondtad, Velencében újra feltűntek a delfinek, Budapest aszfaltján kocognak a róká, vaddisznók, szürkegémeket fotóztak a Duna-parton, Tajvanon egymást eszik az eddig turistákon élősködő majmok, az utcák felett újra látni az égbolt kékjét, éjjel a csillagokat, mindent ellepnek a galambok. Ezt is láttad, ezt is megérted, most már indulhatunk. Tényleg nincs tipped, ki a halál vagyok? ◆

A TÖRTÉNELEM LEGNAGYOBB KÁBÍTÓSZER-KERESKEDŐJE

William Jardine és az ópiumháború

Ha egy író találta volna ki **William Jardine**-t és vállalkozását, kissé erőltetettnek hatna, hogy egyetlen cég néhány elszánt üzletemberrel az élén egy egész nép történelmét alapvetően megváltoztatja, és saját üzleti érdekei miatt kieroszakol egy háborút, ami a mai napig benne van a történelemkönyvekben.

- ◆ William Jardine 1784-ben született egy kis skót farmon. A szülei ugyan nem voltak szegények, de az apa korai halála után egyértelmű volt, hogy családfő nélkül csak tanult emberként tud érvényesülni. David nevű bátyja, aki már önálló életet élt, megígérte, hogy finanszírozza az öccse tanulmányait. William tizenhat éves korában már Edinburgh-ban tanult orvosnak, ahol két év múlva végzett is sebészként. Első munkahelye is meglett egy éven belül: egy kereskedelmi hajó sebészének lett a segédje, mégpedig a legbiztosabb helyen: a Brit Kelet-indiai Társaság alkalmazásában. Ez a szinte korlátlan hatalmú óriáscég eredetileg magánvállalkozás volt. Hivatalosan 1600-ban alapították, de addigra már évtizedek óta sikerrel tevékenykedett. A fő célja az volt, hogy bekapcsolja a Távol-Keletet az alakulóban lévő, terjeszkedő Brit Birodalom kereskedelmi vérkeringésébe. Ezt más néven gyarmatosításnak hívják.

Amikor az ifjú William a 19. század elején munkába állt, a Kelet-indiai Társaság hatalma már gyengült, anyagi problémái egyre sokasodtak, ezért minden eszközt bevetett, hogy tovább növelje a bevételeit. Addigra hatalmas területeket hajtott az uralma alá Indiában, saját magánhadserege volt, adókat szedett, és milliók éhhalálában játszott aktív szerepet. Ráadásul a szervezet hatalma csúcán monopóliumot is szerzett a Kínával folytatott kereskedelemre, így minden hasznot ők szedtek be a térségből.

A fiatalember úgy gondolta, hogy a tevékenységének semmiféle erkölcsi megfontolás nem szabhat gátat. A brit politikai gyakorlat szerint a Társaság alkalmazottai egyéni kereskedelmi tevékenységet is folytathattak, így Jardine a húszas-harmincas éveiben alaposan megszédte magát, és kitanulta a távol-keleti tengeri kereskedelem minden fogását.

**William
Jardine**

ÓPIUMRA ALAPOZVA

Ennek a jól kiérlelt gyakorlatnak szerves részét képezte az ópiummal való kereskedelem. Az éretlen máktermés nedvéből már az ókorban készítettek kábító hatású anyagot, kezdetben főleg fájdalomcsillapításra és nyugtatóként használták. Persze kábító hatására is sokan rákaptak, és a 19. századra már hatalmas iparággá nőtt a kereskedelme. Bár a kínai császárok már az előző évszázadban többször betiltották a használatát, és a Kelet-indiai Társaság sem engedte a közvetlen kereskedelmét, a brit kereskedők megtalálták a módját, hogy megszerezzék a belőle nyerhető tetemes profitot. Indiában természetük a mákot, és a kész ópiumot közvetítőken keresztül juttatták el Kínába. Ráadásul nagy volt a verseny, mert az amerikaiak sem akartak kimaradni belőle. Ők Törökországból terítették az árut.

William Jardine rájött, hogy jobban és szabadabban boldogul a hatalmasra nőtt, vergődő anyacég nélkül, és az ópiumkereskedelmet kell a birodalma alapjává tennie. Kilépett a Társaságtól, és nem sokkal később szövetkezett egy másik skót üzletemberrel, James Mathesonnal.

Egymás szöges ellentétei voltak: Jardine magas és vékony, Matheson alacsony és pufók. Jardine stratégiát alkotott és tárgyalt az üzletfelekkel, Matheson szervezett, levelezett, és kézben tartotta a jogi ügyeket. Tökéletes párost alkottak, így aztán az 1830-as évekre hatalmas kábítószerkارتell hoztak létre.

A KANTONI KERESZTAPA

A kínai átvevők ezüsttel fizettek a szerért, amit a britek más termékekre költöttek, de legfőbbképpen teára. Megdöbbenő módon ez volt az az áru, ami az egész kábítószer-kereskedelem háttérében meghúzódott. Nagy-Britannia óriási mennyiségben igényelt teát, így a kínaiaknak egyre aggasztóbb lett az ópiumfüggőség. Az egyre nagyobb mennyiségben termelt és szállított kábítószer megvesztegetett kínai hivatalnokok és korrupt kormánytisztviselők segítségével terjesztették. Hatalmas tömegek szoktak rá, olyannyira, hogy az ország termelése és kereskedelme megroppant. A kínai nemzetgazdaság komoly veszteségeket szenvedett. Miközben a Jardine, Matheson & Co. csak terjeszkedett,

és hamarosan a nagypolitika szintjére emelte a tevékenységét, a tulajdonosok egyre több családtagot vettek be az üzletbe. Testvérek jutottak magas tisztséghez, hatalomhoz és bevételhez, skóciai és angliai rokonok lépkedtek sebesen a társadalmi ranglétrán.

A legnagyobb ugrást akkor hajtották végre, amikor 1834-ben a brit Korona visszavonta a Kelet-indiai Társaság távol-keleti monopóliumát. A legnagyobb, legjobb pozíciójú játékosként a Jardine, Matheson & Co. nyomult be a részbe, és a kereskedelem minden elképzelhető területén az élre tört. Kínában, Kanton városában volt a központjuk, ahol Jardine helyi kiskirályként uralkodott. Megingathatatlan volt és kemény. A beceneve Vasfejű Vén Patkány volt, mert egyszer egy gyűlöljője fejbe vágta az utcán egy bambusz husáanggal, ám ő csak legyintett, és zavartalanul folytatta az útját. A helyiek tajpanként, azaz nagyfőnökként, szabadabb fordításban keresztapaként tartották számon.

Hatalmas tömegek szoktak rá a kábítószerre, olyannyira, hogy Kína termelése és kereskedelme megroppant.

EGY HÁBORÚ SUGALMAZÓJA

Az ópium egy idő után olyan súlyosan meggyengítette Kínát, hogy a császár fölülbírálta minden helyi vezetőt, és személyesen avatkozott közbe. 1839-ben nyílt levélben fordult Viktória királynőhöz, amelyben kérte, hogy vessen véget a kábítószer-kereskedelemnek. Amikor ennek semmiféle hatása nem volt, kinevezett egy felügyelőt, aki radikálisabb eszközökhöz nyúlt. Katonákkal blokád alá vette a britek telephelyeit és irodáit, majd hivatalosan lefoglalta, és ünnepélyesen a tengerbe szóratta a Kantonban fellelhető összes ópiumot, mintegy ezer-tízszáz tonnát. Ez óriási érvágás volt Jardine-éknak, és

bosszúért kiáltott. Nemcsak arról volt szó, hogy a cég félelmetesen nagy összegeket vesztett, hanem a Brit Birodalmat is megalázták, és ezt meg kellett torolni.

Jardine tehát részletes összeállítást készített arról, hogy milyen taktikával lehetne háborút indítani Kína ellen. Alapos haditervet írt, térképekkel kiegészített hadműveleti terveket dolgozott ki. Ezekkel aztán Londonba utazott, és előadta a követeléseit a külügyminiszternek, lord Palmerstonnak. Még azt is felvázolta, hogy milyen jóvátételt kell majd kérni a legyőzött országtól. Befolyásos ember volt, jól érvelt, ráadásul az érdekei egybeestek Nagy-Britannia érdekeivel.

1840-ben a brit hadiflotta felvonult Makaó partjai mentén, és rommá bombázta a környéket. Ezek után megindultak kelet, majd észak felé, és válogatás nélkül ágyúzták a part menti városokat, erődítményeket, katonai létesítményeket, és elsüllyesztettek minden hajót, ami csak az útjukba került. A középkori technológiai szinten lévő kínai hadseregeknek nem volt esélye, az uralkodónak is menekülnie kellett.

Kína megaláztatása teljes volt, teljesítenie kellett Jardine minden jóvátételi követelését. Az 1843-as nankingi szerződés alapján ki kellett fizetnie huszonegymillió ezüstdollárt Nagy-Britanniának az elkobzott ópium és a háború költségeire, meg kellett nyitnia öt jelentős kínai kikötőt a britek számára, biztosítania kellett a brit állampolgárok területen kívüli – tehát törvények feletti – státuszát, és át kellett engednie Hongkong szigetét örökös használatra. Az uralkodó Csing-dinasztia véglegesen meggyengült, miközben a többi európai hatalom is sorra bejelentkezett a kínai kereskedelem őket megillető szeletéért. Kína elszigeteltsége és függetlensége megszűnt.

KIT ÉRDEKEL A MÚLT?

A kábítószer-kereskedelem még évtizedekig folytatódott, a Jardine, Matheson & Co. pedig egyre csak bővítette a tevékenységét. Mire a nagyüzemi ópiumüzlet ideje lejárt, ők már beszálltak a szállodaiparba, az építőiparba, később szállítványozással és számítástechnikával is elkezdtek foglalkozni, a cég hatalmas, több lábbon álló konglomerátummá nőtte ki magát. Központja pedig a mai napig Hongkongban található. Még a nevük is ugyanaz, mint az ópiumháborúk idején, ők Hongkong legnagyobb munkaadói a kormány után. A Jardine Matheson Holdings Limited elnök-vezérigazgatója jelenleg Sir Henry Keswick, Jardine egyenes ági leszármazottja. Sem a kínai pártapparátus, sem a nyugati emberi jogi mozgalmak nem emelnek szót a hatalmas vagyon eredete ellen. ♦

MAGYAROK KÖZÖSSÉGBEN

MAGYAR FIATALOK ITTHON ÉS A NAGYVILÁGBAN

A Képmás Online cikksorozata:
www.kepmas.hu/magyarok-kozossegeben

MEGVALÓSULT A MAGYAR KORMÁNY
TÁMOGATÁSÁVAL

MINISZTERELNÖKSÉG
NEMZETPOLITIKAI ÁLLAMTITKÁRSÁG

BETHLEN GÁBOR
Alap

Az ifj. Sándy Gyula által 1923-ban tervezett budai Postapalota, fotó: Bélavári Krisztina / MÉM MDK, 2018

Konok Tamás: Leejtő II., 2018, akril, vászon
(Konok Tamást a Molnár Ani Galéria képviseli /
Courtesy of Ani Molnár Gallery)

SZÖVEG –
NAGY VILLŐ

KAMERA, HEGEDŰ, PALETTA

Egy jelentős műemléki épület éppen zajló megújulása, egy kerek születésnap: mind a Sándy-Konok családhoz kapcsolódó események, amelyek kiemelik a művészfamíliát bemutató Múcsarnok-beli kiállítás időszerűségét.

♦ Jól tesszük, ha a kiállítás szereplőinek megismerésében a legfiatalabb ünnepeltre, a 90 éves Konok Tamásra hagyatkozunk. A korábban Párizsban és Zürichben alkotó festőművész kora ellenére is kiváló előadó, röviden, szemléletesen és lényegre törően emlékezik meg felméről a rövid videóbejátszásokon.

A történet az 1827-ben, Felvidéken született tájképfestővel, id. Sándy Gyulával veszi kezdetét, ha nem számítjuk a néhány évtizeddel korábban született jelentős szobrászunkat, Ferenczy Istvánt. Ifj. Sándy Gyula az építészet elhivatottja, a Műegyetem tanára, és többek közt olyan jelentős épületek tervezője, mint a budai Postapalota (1923-26); de munkái közt találjuk a két világháború közötti időszak számos hazai evangélikus templomát, Hódmezővásárhelytől kezdve Székesfehérváron át Rákosligetig. Sándy épületei a német téglaotika és a szecesszió hatását mutatják. „Őt szerettem a legjobban a családból” – vallja az unoka, és emlékein keresztül egy modern szemléletű nagyszülő-páros portréja rajzolódik ki. Sok figyelemmel, partneri

Id. Konok Tamás: Oroszországban, 1942, forrás: Fortepan

Id. Sándy Gyula: Középkori vártorony a budai Vár oldalában, 1875, olaj, vászon, a rimaszombati Gömör-Kishonti Múzeum gyűjteményéből

szemlélettel foglalkoztak az unokákkal, és nem utolsósorban teret adtak kreativitásuk kibontakozásának.

A családi viszonyokról sokat elárul az a tény is, hogy ifj. Sándy Gyula vejét, id. Konok Tamást apósa ismerteti meg a fotózás technikájával. Idősebb Konok számára eredetileg nem sok lehetőség kínálkozott: a nehéz anyagi körülmények közül induló ifjú számára a katonai pálya látszott megoldásnak, dacára a zene iránti rajongásának és gyakorlatilag professzionális hegedűtudásának. A fényképezés új távlatot nyitott számára, amely még hivatalos foglalkozásával is összeegyeztethetőnek tűnt: a második világháború alatt egy haditudósító század parancsnokaként teljesíthetett szolgálatot. A katonai parancsot azonban „feljebből” írták fölül, így karrierje megtört, mikor a démonizált ellenfél helyett a hús-vér, érző, esendő vagy csodálnivaló emberről tudósított. Id. Konok Tamás egykori katonatisztként természetesen ezzel együtt sem lehetett a háború után kialakult új rend kegyeltje: miután elutasította a szövetkezeti formát, kevés megbízását saját műtermében teljesítve próbálta eltartani családját.

Nincs mit csodálkoznunk azon sem, hogy ifj. Konok Tamás a Képzőművészeti Főiskola elvégzése után Nyugat-Európában talált megfelelő művészi-szellemi közegre, sokáig ingázva Párizs és Zürich közt, hogy aztán végül néhány éve végleg Magyarországon telepedjen le. Vendégoktatóként évekig személyes emlékeit is segítségül hívva tanított 20. századi művészettörténetet a Műegyetemen, nagyapja egykori munkahelyén. Lebilincselően érdekes olvasmány a 2019-ben *Emlékkövek* címmel megjelent önéletrajza is. A francia Nemzeti Érdemrend Lovagrendje, valamint itthon a Nemzeti Művész címmel is kitüntetett alkotó fontos gondolatokat árul el egyrészt az ún. karrieréről: „Hova lehet hát befutni? Legfeljebb a Rákosrendező pályaudvarra...” Másrészt a forrásairól: „Tapasztalatból tudom, hogy a kreativitás életcél.”

(SÁNDY/KONOK – Metszéspontok | Családtörténeti kiállítás a Múcsarnokban. Megtekinthető 2020. október 25-ig.) ♦

„A MAGYAR ÍRÓ TRIANONBA HAL BELE”

Édes Anna /
Kosztolányi –
Trianon100

„...lenni vagy nem lenni? Hát igenis lenni,
lenni: elsősorban embernek és emberiesnek
lenni, jó európainak lenni és jó magyarnak
lenni, kétfelé vívó nyugatinak és keletinek. (...)
Ez a küldetésünk – „áldjon vagy verjen sors
keze” –: ez a mi küldetésünk. Kissé lehajtani
a fejet. De a szívet, azt föl, föl, barátaim.

Kosztolányi Dezső:

Lenni vagy nem lenni (Nyugat, 1930)

◆ Nem véletlen az áthallás a fenti idézet záró sora és az Édes Anna című regény központi jelenete között: „Föl a fejet, Moviszter, sursum corda, föl a szívet, csak föl a szívet!” – így biztatja önmagát Moviszter doktor, mielőtt a tanúk padjához lép.

A magyar kulturális köztudatban az Édes Anna az egyik legismertebb irodalmi alkotás azok közül, amelyek a száz évvel ezelőtti apokaliptikus időszakban játszódnak. Az már kevésbé ismert, hogy **Kosztolányi** 1920-ban *Vérző Magyarország* címmel irredenta antológiát szerkesztett. Halála előtt, **Márai Sándor** nekrológja szerint, már betegen és csüggedten azt mondta: „a magyar író Trianonba hal bele.” Ennek az elbeszélhetetlen traumának az elbeszélése egész életében foglalkoztatta.

A Petőfi Irodalmi Múzeum új kiállításával arra vállalkozott, hogy rendhagyó módon egyetlen irodalmi mű világán keresztül mutassa be a száz évvel ezelőtti korszakot, és idézze fel Trianon emlékezetét. A látogató a regény világába lépve fedezheti fel a Krisztinavárosban játszódó történet máig velünk élő legendáit, és megismerheti a történelmi eseményeket korabeli fotók, filmhíradó felvételek és plakátok segítségével.

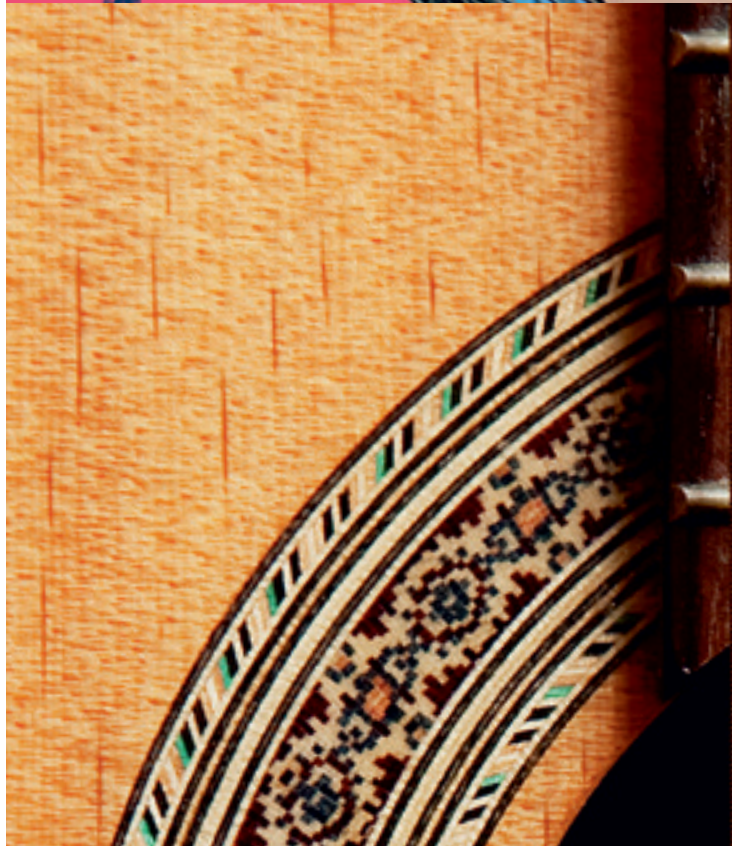
A tárlaton emellett egy különleges digitális installáció, a mű parafrázisát 360 fokban bemutató vetítés viszi térbeli és időbeli utazásra a nézőt, amelyet közismert szinkronszínészek által felmondott hangjáték kísér. Mindez együtt folyamatos „flow” élményt biztosít a közönség számára.

A részletekre kíváncsi látogatónak lehetősége nyílik arra is, hogy megálljon és játékba invitálja a művet, illetve hosszú idő óra először megtekintse Kosztolányi Dezső eredeti kéziratait. ◆

MŰFAJOK TALÁLKOZÁSA A VÁRKERT BAZÁRBAN

Programjainkat keresd
a varkertbazar.hu oldalon.

VÁRKERT
BAZÁR

SZÖVEG –
DÉR KATALIN klasszika-filológus

SOROZAT –
BIBLIA ÉS IRODALOM

KICSODA AZ ISTEN?

◆ Akár a mostani vers magyarázata is lehetne, amit Iancu Laura moldvai születésű magyar író, költő, néprajzkutató (szül.: 1978) egy interjújában így fogalmazott meg szűkebb pátriája vallásosságáról: „...a moldvai magyarok istenképében az Ószövetség Istene erőteljesebb. Számukra ő az Isten. És a szerető, irgalmas atya, akinek a jó híret Jézus hozta el a világra, mintha nem lenne jelen az istenképükben. A vallásgyakorlatukban persze ott van Krisztus, Jézus tisztelete erőteljes és sokszínű... De Isten megmaradt a maga keménységében. Kicsit elválik egymástól az Atyaisten és a Fiúisten... A természet szélsőséges megnyilvánulásai Istenhez kapcsolódnak, és mint tudjuk, ezek általában negatív dolgok. Rosszak vagyunk – mondják, – Isten büntet minket, mert világos, hogy nem tartjuk be a parancsait. Ez az istenkép mindig bizonytalanságban tartja az embert az erkölcsi állapotára vonatkozóan, hogy soha ne bízta el magát, és soha ne feledje: Isten mindent lát, mindent tud, és a hatalma végtelen, bármikor, bármit megtehet... Az irgalmas Atya képe, az a jó hír, hogy Isten nemcsak törvényeket állít, hanem kegyelmet is ad keresztünk hordozásához, hogy irgalmat akar és nem áldozatot, nagyon halvány ebben az istenképben, ha egyáltalán jelen van.” (Új Ember, 2019. december)

amikor imádkozni tanítottál
Istent nem szerettem

minden szavaddal megtörtél
a csillagoktól elzártál

igaz voltál – hát nem
haragszom
egyebet nem ígértél, csak

fenyegető ujjakat
a mennyezetre
tüskéket talpam alá.

Éles kardok
suhognak azóta

keresztül rajtam szüntelen
s e rendezett büntetések közt

sír a Fiú velem

Iancu Laura:
Amikor imádkozni

Mindez nemcsak a moldvaiakról, hanem általában a keresztények hatalmas tömegeinek istenképéről is elmondható. Miután az ember beengedte világába a gonoszt, és megfertőződött általa, alkalmatlanná vált arra, hogy közvetlen kapcsolatban legyen Istennel. Ez a helyzet egészen a bűn felszámolásáig és a világ újjá teremtéséig fenn is marad. Isten, ahogy Izajás próféta mondja (45,15), „rejtőzködő Isten”, mert a bűnös ember nem viselné el a jelenlétét. Azóta az ember nem ismeri őt igaz valójában, hamis elképzeléseket alkot róla, önmaga gondolkodásmódját, tulajdonságait vetíti ki rá – majd pedig megborzad ettől a rettenetes emberarcú Istentől. Így távolítják el a felnőttek, szülők, papok, nevelők a gyermekeket Istentől – erről szól a költemény. De Isten egészen más. Bűne után sem hagyta magára ez embert, hanem szólt hozzá, „sokféle módon és formában”, szent emberei, a próféták által, majd Fia által (Zsidókhöz írott levél I,1-2), akit azért küldött el közénk, hogy emberi formában, egy emberi életen keresztül bemutassa, milyen valójában az Isten. Ezért mondja: „Aki engem látott, látta az Atyát.” Először is irgalmas Atyaként mutatja be őt, aki mindent fenntart, minden lényről gondoskodik, felelősséget visel minden élőért. Nem kegyetlen, büntető Úrként ismerteti meg, hanem olyanként, aki szolgál minden teremtményének. Olyannak mutatja be Jézus az Istent, aki szereti az embert, akit a máig élő közhiedelemmel ellentétben nem őneki, Jézusnak kell valahogy megpuhítania, hogy irgalmazzon, mert eleve szeret és irgalmazni akar. Jézusnak, a vámosok és bűnösök barátjának Istene disztinyál: gyűlöli a bűnt, de mindenképp szereti a bűnöst, és megmenteni akarja, nem megbüntetni. Feltétel nélkül tiszteli az ember szabadságát, szabad választását, tudva, hogy mindenki csak maga győződhet meg a jóról, erre kényszeríteni senkit nem lehet. Akinek szemében nem a gyilkosság vagy a házasságtörés a legnagyobb bűn, hanem a vallásos képmutatás, a meg nem bocsátás, az irgalmatlanság. Ezt az Istent szeretné Jézus megmutatni nekünk ma is. ◆

Aurika. Alexej Katalnyikov festménye. Kisinyov, Moldávia, 1971

OKTÓBERI KIMENŐ

ÉVADNYITÓ HANGVERSENY

Az április 20-i, elmaradt koncertet pótolja a Liszt Ferenc Kamarazenekar. Az előadás művészeti vezetője *Várdai István*, a számos díjjal kitüntetett gondokaművész és csellista. Az együttes már a műsort is közzétette:

Haydn: B-dúr szimfonia concertante hegedűre, csellóra, oboára, fagottra

Schumann: A-moll csellóverseny

Beethoven: 3., Esz-dúr („Eroica”) szimfónia

Zeneakadémia, 2020. október 25.

TÁNCHÁZ ÉS KONCERTEK A FONÓBAN

A Góbé és a PásztorÓra zenekarok kéthetente moldvai táncházzal, valamint a legkiválóbb budapesti, vidéki és határon túli táncmuzsikákkal várják mindenkit táncstudástól függetlenül.

A Fonóban októberben fellép a *Harcza Veronika és Gyémánt Bálint Duó* is. Az elmúlt években ez az akusztikus duó lett a legfontosabb közös projektjük. Kidolgozták, hogyan lehet a legteljesebb hangzást elérni mindössze egyetlen gitárral és énekhanggal, valamint a személyes ihletettséggű, komolyságot, felszabadultságot és humort magukban hordozó dalaikkal. A néző a kortárs jazz és az improvizatív popzene egyedi találkozásának lehet fültanúja.

Fonó Budai Zeneház, 2020. október

SZLOVÉN FILMNAPOK

Októberben három szlovén filmet nézhet meg a magyar közönség. A *gesztenyeerdők meséi* a második világháború után játszódik, amikor sokan arra kényszerülnek, hogy elmeneküljenek otthonukból. Az alkotás a Szlovén Filmfesztiválon 12 díjat nyert. A *Frenkvagyok* című filmben a címszereplő hatalmas összeget örököl gyűlölt apja után. A gyanús vagyon eredetét kutatja, és megtudja, ki is volt az apja valójában. A *Féltestvér* középpontjában pedig a testvérkapcsolat és a múlt feldolgozása áll.

Toldi mozi, 2020. október 8–10.

KÉPMÁS-EST

A KÉP BESZÉL – ÉS MOST A FOTÓS IS

A Képmás fotóinak két meghatározó alkotója lesz a Képmás-est színpadán, ezúttal nemcsak a képeik szólalnak meg, hanem ők maguk is. **Emmer László**, a magazin címlapfotósa és **Páczai Tamás**, a lap képszerkesztője avat be kulisszatitkaiba. Kibeszéljük, mit vesztettünk az analóg fotózással és mit nyertünk a digitálissal, és talán azt is megfektjük, milyen viszonyban van a valóság és a kép.

Helyszín: **Várkert Bazár**, Testórpalota, Vetítőterem
Időpont: 2020.10.02. **péntek**, 19 óra

ÉLNI ÉS MEGHALNI

Egy huszonéves színész és egy nyolcvanéves báb. Ketten, mégis egyedül. Ötvenpercnyi megrázóan egyszerű közlés az elkerülhetetlenről. Mert mindennek rendelt ideje van. A meghalásnak is. *Polcz Alaine* szövegei, *Karády Katalin* dalai, valamint egy különleges művészi forma a drámai színház, a táncművészet és a bábozás műfaj határán. Mindez a Képmás-est nézők számára az Anyajegy című előadásból már jól ismert **Markó-Valentyik Anna** előadásában. Az *Alaine – Ideje a meghalásnak* című előadás után pedig ismét beszélgetés várja a nézőket arról, hogyan is lenne jó meghalni és jól kisérni szeretteinket az élet végéig.

Helyszín: **Várkert Bazár**, Rendezvényterem
Időpont: 2020.10.26. **hétfő**, 19 óra

A beszélgetéseket **Szám Kati**, a Képmás főszerkesztője vezeti.

A járványügyi helyzetre tekintettel vagyunk, az erre vonatkozó információkat a rendezvénykiírásoknál találják.

A RENDEZVÉNYEN A RÉSZVÉTEL ELŐZETES REGISZTRÁCIÓHOZ KÖTÖTT: WWW.KEPMAS.HU/KEPMAS-EST
BELÉPŐ AZ AKTUÁLIS HAVI KÉPMÁS MAGAZIN, AMELY A HELYSZÍNEEN IS MEGVÁSÁROLHATÓ.

RENDEZŐ:

KÖZREMŰKÖDŐ:

TÁMOGATÓ:

FÜLESNEK ÁLL A VILÁG

Tóth József Füles a magyar reklámfotózás megkerülhetetlen alakja. Tehetségéhez szórakoztató egyéniség és humor is társul, amellyel hamar a társaság középpontjába kerül. A Magyar Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeum több kiállításon mutatta már be *Füles* a '70-es, '80-as, '90-es években készült, emlékezetes kereskedelmi plakátjait, reklámnaptárait és újságcímlapjait, de terítékre kerültek a szentendrei festőkről készült különleges portréi is. A mostani kiállítás, amelynek címe *Fülesnek áll a világ*, gazdag válogatás a művész humoros montázsaiából.

Magyar Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeum, 2021. január 10-ig látogatható

LEGENDÁS LOVAGKOR

A Vajdahunyadvárban megnyílt új kiállítás és kalandjáték középkori utazásra, lovagi küldetésre hív. A látogatók kideríthetik, hogy képesek-e villámgyorsan rálelni a rejtekajtó kulcsára, rendet vágni a lovagrendek közt, leleplezni a kopjás csalást és megfejteni a páncélkirakót. Megtudhatják továbbá, elboldogulnak-e a címerállatok fenséges csapatával és a botfűlű muzsikások szerenádjával.

Belépéskor a gyerekek szöveges játékfüzetet kapnak, amellyel lépésről lépésre kerülhetnek közelebb a célhoz. A több mint 1000 négyzetméteren megvalósuló kiállítás és játék lovagkori látványvilággal, egyedi installációkkal, rengeteg felfedeznivalóval és ajándékkal várja a kalandvágyó látogatókat.

Vajdahunyadvár, 2020. november 1-ig

ÉDES ANNÁ KOSZTOLÁNYI

TRIANON100

2020.09.22. –
2021.09.30.

 PETŐFI
IRODALMI
MŰZEUM

 DIGITALSTAND

OLVASSA A KÉPMÁS DIGITÁLIS VÁLTOZATÁT!

Nem kell tárolni, virtuális könyvespolcán bármikor elérí

Ajándékba
is vásárolható

Kiadványát
több eszközön
is elérheti

Pár kattintással
azonnal olvasható,
előfizethető

WWW.DIGITALSTAND.HU/KEPMAS

SÍELJÜNK ITTHON!

Síelni nemcsak hatalmas élmény, de nagyon egészséges is. Ráadásul már külföldre sem kell utaznunk ahhoz, hogy sílécra pattanassunk! A hazai tanpályák előnyeiről a Síoktatók Magyarországi Szövetségének kétszillagos oktatóját, a Wax Klub Síiskola tulajdonosát és szakmai vezetőjét, *Üsztöke Lélt* kérdeztük.

◆ IRÁNY A TANPÁLYÁK!

Még azok is, akik nagy rutinnal rendelkeznek a síelés terén, gyakran veszik igénybe a tanpályákat, mert tudják, hogy a balesetmentes síeléshez elengedhetetlen a jó kondíció és a megfelelően előkészített izomzat.

„A tanpályán ugyanazt a mozgást végezzük, amelyet havon sízés közben, és ugyanazok az erőviszonyok működnek itt, így egy-két hét alatt az ízületeink, izomzatunk kellően megerősödik, mire éles bevetésre kerül a sor. Ezzel pedig számtalan sérülést előzhetünk meg” – mondja a szakember.

A műpálya ráadásul időjárástól függetlenül használható, és a gyakorlást már akár szeptemberben is el lehet kezdeni. Az itthoni tanpályán tanulásnak az is kétségtelen előnye, hogy sokkal olcsóbb, mintha télen, külföldön sajátítanánk el az alapokat. Ily módon ugyanis már úgy mehetünk a hazai és a külföldi sítérekre, hogy az alapokat ismerjük, ezáltal egyrészt biztonságosabb lesz a síelésünk, másrészt az első naptól kezdve valóban élvezhetjük az igazi havas csúszást.

„A síelés a gyerekek és felnőttek heti programjába is könnyen beépíthető, ráadásul – mivel szabad levegőn történik az edzés – a pandémia időszakában ez az egyik legbiztonságosabb mozgásforma” – emeli ki a szakember a síiskolai tanpályák egyik nagy előnyét.

„Ha a család szeret síelni, érdemes a gyerekeket már óvodáskorban megtanítani, és ennek a legegyszerűbb és legbiztonságosabb módja, ha ezt itthon, magyar nyelvű, szakképzett oktatóval tesszük, aki testre szabja a feladatokat, korrigálja az esetleges hibákat. Emellett az is nagy előny, ha a gyermekünk a liftezés alapjait a pályán működő egyszerű, alacsony kötélvezetéses felvonón tanulja meg” – javasolja.

VÁLASSZUK A SÍELÉST!

A síelés egy nagyon változatos mozgásforma, amely az egész testet átmozgatja, a keringési rendszert és a szívet alaposan megdolgoztatja, és a specifikus igénybevétel miatt a test olyan csontjait és ízületeit is erősíti, amelyeket más sportok nem.

Hazánk számos közkedvelt sípályával rendelkezik, ennek ellenére nem számít síparadicsomnak, de közel 30 síiskolánk van, így ennek a mozgásformának az elsajátítása és rendszeres élvezete már hazánkban sem lehetetlen, hiszen egyre több, kiváló minőségű műpálya áll rendelkezésre. ◆

A cikk megjelenését támogatta a sieljunkitthon.hu és az Aktív Magyarország.

BUDAVÁRI LEGENDÁK

SZABADTÉRI FOTÓKIÁLLÍTÁS

VÁRKERT BAZÁR, DÉLI PANORÁMA TERASZ

SZÖVEG –
OSZTOVITS ÁGNES

KINEK ÍR AZ ÍRÓ?

Ne csóválja a fejét a kedves olvasó. A fenti kérdésre nem is olyan egyszerű a válasz. Vannak írók, akik keveset törődnek a közönség ítéletével, a szűk szakmának, finnyás kritikusoknak, esztétáknak, hasonszórú társaiknak szánják műveiket, s vannak kiváló írók, akik viszolyognak a belterjességtől, és szeretnének minél több olvasót megnyerni.

◆ A marosvásárhelyi irodalmi folyóirat, a *Látó* 1958-as születésű főszerkesztője nemrég elnyerte a legnagyobb magyar könyves cég, a Libri irodalmi díját. Ennek megfelelően fő helyen áll minden könyvpalotában a szerző, **LÁNG ZSOLT BOLYAI** című, közel négyszázötven oldalas regénye. Kissé megkésett posztmodern műről van szó, amellyel az író Esterházy Péter emléke előtt is tiszteleg, akit ugyancsak izgatott *Bolyai János* zsenialitása. Feltűnik még a regényben Krasznahorkai László, futólag Nádas Péter és a magyar olvasók körében alig ismert, 1956-ban meghalt svájci író, Robert Walser.

A könyv egy Bolyairól szóló idézetsorral kezdődik. Az utolsó – részlet Lambrecht Miklós *Bolyai mint regényhős* című írásából, 1978-ból – így hangzik: „Nemigen akad olyan regényíró, aki B. J. geometriáját és annak hagyományostól eltéréseinek jelentőségét megértené, és azt beépíteni tudná regénye vázába. Így nem közelíthetvén meg az alkotáslélektan mélyebb régióit, marad számára a fantáziát élénkítőbb, felszínen érvényesülő (vagy képzelt) tulajdonságok dramatizálása”.

Láng Zsolt elég hamar rádöbben, hogy Bolyai János életművéről nem fog tudni regényt írni, hiába viszi magával svájci ösztöndíja idejére a nagy matematikus-filozófus még kiadatlan feljegyzéseit is, hiába idéz belőlük, az olvasót nem sikerül elkápráztatnia. Marad hát érdekességnek maga az író és felesége, az ösztöndíjas és a svájci társaság, egy váratlan gyilkosság, egy eltűnt pizsama, az ellopott Bolyai-anyag, a Robert Walser svájci író utáni kutakodás.

Németh László hatvan évvel ezelőtt bemutatott *A két Bolyai* című drámája óta vár a közönség egy igazi Bolyai-regényre. Láng Zsolt írt néhány szép fejezetet hősről (leszerelés a katonaságtól, hazatérés Vásárhelyre, vita az apával, utolsó szerelem, halál), de a nagy témával nem tudott megbirkózni. Sem gondolatilag, sem nyelvéleg. Persze szigorú ítéletünket erősen befolyásolja, hogy legutóbb *Szilágyi István Messze túl a láthatáron* című költői remekelését olvastuk. A Libri-díj zsűrijének ez az élmény még nem adatott meg.

Jelenkor, 4299 Ft

Láng Zsolt olykor nagyon fárasztó regénye után felüdülés **A TEREMTÉS KORONÁJA** című kötet, amelyet szerkesztői, *Cserna-Szabó András* és *Darida Benedek* karanténantológiának nevez, kifejezve abbéli reményét, hogy ez az első s egyben utolsó hasonló témájú összeállítás. Az Esterházy-nemzedéket követő, néhány kiváló kivételtől eltekintve a negyvenes éveiben járó huszonhárom író, akit az antológia felvonultat, láthatóan érdekli, hogy mit szól a közönség a novellákhoz: nincs itt irodalmi kikacsintás. Van egy nagy közös élmény: hirtelen, mondhatni a semmiből megjelent egy vírus, amely fenekestől felforgatta az életünket. Össze vagyunk zárva a családdal, szerelmünkkel, nem láthatjuk barátainkat, idős rokonainkat. Nem ölhetjük meg halálos ágyukon nagyszüleinket, szembe kell néznünk gyarlóságainkkal, az elmúlással. Erről a helyzetről ki klasszikus, boccacciói elbeszélést mesél, más ironikusan fogalmaz, megint más az egészségügyet szidja, kinek az egykori spanyolnátha jut eszébe, kinek *Flaubert* mester. Egy biztos, minden olvasó talál itt kedvére való novellát. *Háy János* ismét bizonyítja, hogy nagy író, *Cserna-Szabó András* pedig azt, hogy nemcsak irodalomszervezőnek kiváló, hanem gondolkodó művésznek is (nem csak gasztronómusnak, mint sokan tartják.)

Remek a címlap: az édenkertben Éva – tiltott gyümölcsként, alma helyett – a vírust tartja kezében, Ádám pedig világoskék orvosi maszkkal takarja el az arcát. *Lucas Cranach* a XXI. században.

Helikon, 3499 Ft

Ha az előző kötetet a borító dicséretével zártuk, most ezzel fogjuk kezdeni. **LACKFI JÁNOS SZÁLL A KAKUKK A FÉSZRE** című új kötetéhez *P. Szathmáry István* álmódott remek fedőlapot (és szellemes illusztrációkat): kétség nem fér hozzá, hogy itt egy ismerős költő, történetesen *Janos Lackfi* a virtuális térbe vezeti az olvasót, ahol a történelem és magyar irodalom nagy alakjai is otthonosan mozognak. Nem mellékesen ezt az oldalt *Babits Mihály*on kívül még 25 ezren kedvelik.

Lackfi Jánosnak hatalmas olvasótábora van, és ő az a magyar író, aki sok ötlettel, munkával egyben is tudja tartani ezt a rajongó sereget. A virtuális térben éppúgy, mint a valóságban. Sokan szemére vetik, hogy eltékozolja tehetségét, állítják, hogy előbb-utóbb meglesz a börtje a sok szereplésnek. Most még erről szó sincs. Lackfi tele van ötlettel, sziporkával. Olyannyira, hogy az ő *Száll a kakukkját* nem is lehet egyvégtében elolvasni, időnként félre kell tenni, hogy önfeledten tudjunk nevetni. Facebook-bejegyzésekkel indul a kötet. Bepillantunk a Jézus és tanítványai csoport tagjainak egymáshoz írt üzeneteibe, a honfoglalás és a reformáció korából érkező irományokba, Balassi Bálint, a francia forradalom hívei, majd a márciusi forradalomárok észrevételeibe és kommentjeibe, követhetjük *Arany János* pályáját különféle bloggerek szemével és még sorolhatnánk a témákat.

Külön fejezetet kapnak *Dramai klasszikusok* címszó alatt a nagy magyar versek *Kölcsey Himnuszától Weöres Sándor Bóbitájáig*. A *Ketrecharcosok klubja* nagy irodalmi vitákat idéz fel: hogyan perlekedett egymással *Arany* és *Petőfi*, *Ady* és *Kosztolányi*, *Babits* és *József Attila*.

Igazi irodalmi témák, amelyek nem csak a bölcsészeknek érdekesek. Könnyedén, mulatságosan, mai nyelven vezetnek el a költészet és a gondolkodás nagy kérdéseihez, és olvasás után legszívesebben azonnal leemeljük a könyvespolcra a tárgyalat szerzők könyveit, illetve stílszerűen beütnénk a Google-ba a keresett versek címeit.

Helikon, 3299 Ft ♦

FIZESSEN ELŐ A KÉPMÁS MAGAZINRA!

OLVASNIVALÓ EGY HÓNAPRA, ÉRTÉKEK EGY ÉLETRE.

12 LAPSZÁM 6.900 FT

A támogatói előfizetéssel hozzájárul a Képmás magazin fenntartásához. A támogatói előfizetés egy évre: **12.000 FT**

MIÉRT ÉRI MEG ELŐFIZETNI?

- › Előfizetőként 27%-kal alacsonyabb áron jut hozzá az egyes lapszámokhoz, 795 Ft helyett 575 Ft-ért
- › Minden hónapban időben megkapja kedvenc magazinját
- › Előfizetőként ingyenesen vehet részt a Képmás-esteken

Előfizetés: www.kepmas.hu/elofizetes
elofizetes@kepmas.hu | 06-1 365-1414

SZÖVEG ÉS KÉP –
PÁCZAI TAMÁS

A cikk a Magyar Turisztikai Ügynökség
szakmai támogatásával készült.

„AZ A KONYHAMŰVÉSZEZET, HA OLCSÓ ALAPANYAGBÓL IS NAGYOT TUDSZ ALKOTNI!”

A koronavírus-járvány miatt az eredetileg tervezett májusi időpont helyett október 15–16-án rendezik meg a világ legrangosabb szakácsversenyének számító Bocuse d'Or európai döntőjét az észtországi Tallinnban, ahol hazánkat **Veres István** képviseli, aki a Babel Budapest étteremnek 2019-ben Michelin-csillagot szerzett.

- ◆ **– Február 5-én nyerted meg a Bocuse d'Or magyar döntőjét. Volt időd pihenni?**
– Két-három nap szünet után egyből megkezdtük a felkészülést az európai döntőre, ez mindennap 8-10 órás kemény munkát jelent a konyhában, csak vasárnap pihenünk. A versenyen minden másodpercre pontosan ki van számolva, éppen ezért minden mozdulatot pontosan be kell gyakorolnunk. A felkészülés kezdeti szakaszában a megadott témákra – ez idén az észti fűrj és a dél-észországi tenyésztett afrikai harcsa lesz – kitaláljuk a saját verzióinkat. A receptek megalkotása nagyon hosszú folyamat, csakúgy, mint az elkészítéshez szükséges gépek, eszközök és alapanyagok beszerzése. Amikor kiderült, hogy május helyett októberben lesz az európai válogató, egy ideig mi is várakozó állásponton voltunk, az egyik versenyétel témáját, a harcsát tavasszal még nem is lehetett tudni. Június elején viszont újra felvettük a fonalat, és gőzerővel készülünk mindkét témával.

- **A Babelbe érkezésed óta cél volt a Michelin-csillag megszerzése?**
– Nekem 14 éves korom óta ez volt a célom. A szüleim éttermén kívül csak csillagos éttermekben dolgoztam Párizsban, Dublinban és Londonban, és az volt az álmom, hogy egyszer saját csillagos éttermet vezethessek, ezért nagyon örültem, amikor négyéves munka után, 2019-ben megkaptuk az elismerést. A következő álmom a két csillag, és persze a Bocuse d'Or megnyerése. Ez egy olyan szakma, ahol soha nem mondhatod, hogy a csúcson vagy, mert mindig van feljebb. Az a legfontosabb, hogy nem szabad elszállni, és csak a legnagyobb célt érdemes kitűzni. Időközben meghoztam azt a döntést is, hogy nem dolgozom tovább a Babelben, mert most minden idegszálammal a Bocuse d'Orra szeretnék koncentrálni.
- **Milyen alapanyagokkal dolgozol szívesen?**
– Székelyföldön, Kézdivásárhelyen születtem, gyerekkoromban a nyári vakációkat a nagyszüleimnél töltöttem

Veres István és Könyvid László

egy kis faluban. Láttam, hogy mennyi munkát kell beletenni a zöldségbe, hogy az asztalra kerülhessen, ezért az összes részét felhasználom, semmit nem dobok ki. Szintén a gyökereim miatt gyakran erdélyi, de még ott is elfelejtett alapanyagokat használok, ilyen a zuzmó, a fenyő, az erdei gyökerek, a széna. Az állatoknak olyan részeit is felhasználom, amit más kidobna, például a belsőségeket és a tehéntőgyet. Szerintem az a konyhaművészet, ha olcsó alapanyagból nagyot tudsz alkotni. Például a belsőségek közül majdnem mindenki a kacsamáját használja, én viszont inkább csirkemájjal dolgozok, amit sokan megvetnek.

A VERSENYSIKER AZ EGÉSZ MAGYAR GASZTRONÓMIÁT FELPEZSDÍTI

A rangos versenynek a magyar gasztronómia egészére gyakorolt hatásairól és az ágazat jövőjéről kérdeztük **Könyvid Lászlót**, a Magyar Turisztikai Ügynökség (MTÜ) vezérigazgató-helyettesét.

– A Magyar Turisztikai Ügynökség hogyan kapcsolódik be a Bocuse d'Orra készülő magyar csapat munkájába?

– A magyar gasztronómiában egy évtizede rendszerváltás van. 2010-ben indult el a gondolkodás a versenyen való részvételről, és már 2012-ben magyarországi selejtezőt rendezhettünk, amit Széll Tamás nyert meg. A 2016-os

Vad brokkoli

év nagyon fontos a verseny magyarországi történetében, akkor nyerte meg a Budapesten rendezett európai döntőt Széll Tamás, aki később, a 2017-es lyoni világdöntőben az előkelő 4. helyet szerezte meg, és két különdíjat is elhozott csapatával. Azóta a magyar döntő győztesével szemben nagyok az elvárások ez a megmérettetés nemcsak a főzési képességekről és az alapanyagokról, hanem a versenyzők álló- és koncentrációképességéről is szól. A Magyar Turisztikai Ügynökség részéről jelentős az anyagi részvállalás, hogy a versenyző nyugodtan tudjon dolgozni, ezenfelül a Bocuse d'Or Akadémia egyesületével együttműködve végigkísérjük a felkészülés teljes folyamatát, így szakembereink idén aktívan részt vettek a február 5-én rendezett magyar elődöntő szervezésében, követik a felkészülést a tallinni európai döntőre, majd a 2021-es lyoni döntőre, ha lesz.

– Mennyire befolyásolja a versenyzőket a koronavírus okozta rendkívüli helyzet?

– A koronavírus komoly kihívások elé állította a turizmus-vendéglátás szektort az elmúlt időszakban. De a gyors és összehangolt kormányzati és szakmai intézkedéseknek köszönhetően a belföldi forgalom a tavalyi rekordévet is túlszárnyalta a nyári időszakban – ez a forgalomemelkedés kedvező hatással volt a vidéki vendéglátókra is. A most zajló őszi kampányok a szezonhosszabbítást célozzák, ami szintén tovább erősíti majd a vállalkozásokat. Mint az élet minden területére, így erre

Molnár Bence Commis és Volenter István Coach a Magyar Bocuse d'Or csapatból

Észt fűrj

a versenyre is hatással van a járványhelyzet. Úgy gondolom, hogy a versenyidőpont csúszása még több időt biztosít arra, hogy a döntőre felkészüljenek a résztvevők. A legfontosabb szempont ebben az időszakban is az, hogy a séfek a felkészülésre koncentráljanak, és ne foglalkozzanak mással. A döntő küszöbén Magyarország szeme Istvánon van.

– Miért segíti ennyire aktívan a Magyar Turisztikai Ügynökség a magyar részvételt? Egy ilyen verseny jellemzően a szakma elitjének szól. A döntő ugyan megtölt egy kisebb csarnokot érdeklődőkkel, de Magyarországon sok ezer étterem és büfé üzemel.

– Istvánék, de a korábbi Bocuse d'Oron versenyző magyar séfek eredményei is mind a szakmát népszerűsítik, évekenkel elelőtt Széll Tamás sikereinek komoly visszhangja volt nemzetközi szinten is. Mi azt látjuk, hogy ha valaki nagy eredményt ér el a világ legrangosabb csúcsgasztrónómiai versenyén, akkor a fiatalok már nem szakácsok, hanem séfek akarnak lenni! A Bocuse d'Or magyar versenyzői tehát felpozicionálták a szakmát, ismét érték lett a vendéglátásban dolgozni. A másik hozadék az, hogy a versenyzők tudása és eredményei eljutnak a vendéglátás minden színterére. Budapesten már öt olyan étterem van, amelyek egy Michelin-csillaggal rendelkeznek, és egy olyan, amelyik két Michelin-csillaggal (az Onyx). Szerintünk ez a szám tovább fog emelkedni a következő években. A magasan jegyzett étteremek száma is egyre nő, és érzékelhető, hogy az olcsóbb szegmensben is ország-szerte minőségi javulás történt.

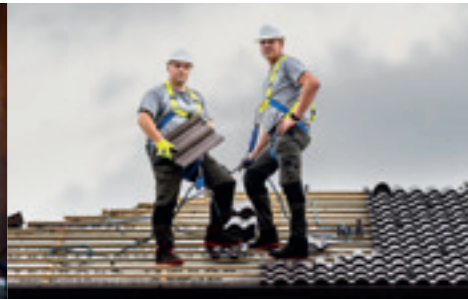
– Milyen irányba halad a magyar gasztrónómia?

– A Magyar Turisztikai Ügynökség nemcsak a hazai ízek és gasztrónómiai kultúra, de a helyi alapanyagok mellett is

minden lehetséges eszközzel kiáll. Fontos a hagyományok megőrzése, az egészséges táplálkozás, és ezen keresztül a hazai gazdaság, és a benne tevékenykedő kisvállalkozások, helyi termelők, családok megélhetésének támogatása. Éppen ezért az MTÜ elkötelezett abban, hogy szerepet vállaljon a termelőtől az asztalokig vezető szolgáltatási lánc lerövidítésében, és a helyi termékek, minőségi, hazai alapanyagok népszerűsítésében. Az Ügynökség három fontos szempont alapján állt be a Bocuse d'Or Hungary mögé. Budapesten bővíteni szeretnénk a Michelin-csillagos és a több csillagos étteremek számát, de ugyanilyen fontos, hogy a Bib Gourmand vagy a tányér minősítéssel jelzett étteremek száma is gyarapodjon. Ha ezekből több lesz, akkor az a vendégek számában is megmutatkozik majd, még népszerűbbek lesznek a hazai séfek és a vendégek ízlése is kifinomultabbá válik idővel. Ezek a budapesti sikerek a fejlődő pályára lépett vidéki vendéglátást is erősítik, így még több jó étterem, cukrászda és kávézó lesz azokon a helyeken, amelyek népszerűek a hazai és külföldi utazók körében is. A legnépszerűbb úti célok esetében – mint a Balaton és a Dunakanyar – már látjuk a kedvező jeleket, a büfék és street food étteremek jó része a minőségi irányba mozdult el az elmúlt 1-2 évben.

– Hogyan segíti az ügynökség a vidéki vendéglátók szakmai fejlődését?

– 2019-ben elindítottunk egy edukációs roadshow-t a Pannon Gasztrónómiai Akadémiával együttműködve, amelynek idén négy állomását rendeztük meg. Ezenkívül a vendéglátásban dolgozók részére bor- és kávéismereti továbbképzéseket, valamint cukrásztréninget szervezünk az ország több helyszínén, illetve a SVÉTTel (Stílusos Vidéki Éttermiség) közösen a vidéki alapanyag-ellátás biztosításának javításán dolgozunk. ♦

Készült Magyarország Kormányára megbízásból.

Védd a magyar munkahelyeket!
**Válaszd
a hazait!**

2A MATEKA

BARABÁSI ALBERT-LÁSZLÓ

„ÉLETEM 3 LEGFONTOSABB NŐJE KÖZÜL KETTEN: A FELESÉGEM ÉS A LÁNYOM. ÉDESANYÁMAT, ERDÉLYBŐL SAJNOS, NEM TUDTUK A FOTÓZÁSHOZ ELHOZNI.”